

**A Nyírábrányi Kis-Mogyorós (HUHN20027)
különleges természetmegőrzési terület
fenntartási terve**

Debrecen
2016.

Készítette

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor

Olajos Péter

Szakmai koordinátor

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Szigetvári Csaba

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Közreműködő szakértők

Demeter László

Lukács Attila

Monori György

Somlai Tibor

Dr. Sum Szabolcs

Dr. Szigetvári Csaba

Tóth Pál

Varga András

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2017.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

A terület azonosító adatai.....	4
Név.....	4
Azonosító kód.....	4
Kiterjedés.....	4
A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	4
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	4
1.4.2. Jelölő fajok.....	4
1.5. Érintett települések.....	4
1.6. Egyéb védetség kategóriák.....	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	5
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	5
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	5
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	5
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	5
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	5
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv.....	5
1.7.7. Egyéb tervek.....	6
Veszélyeztető tényezők.....	7
Kezelési feladatok meghatározása.....	17
Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	17
Kezelési javaslatok.....	18
3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE).....	19
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	41
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	42
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	42
A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	46
3.3.1. Agrártámogatások.....	46
3.3.2. Pályázatok.....	50
3.3.3. Egyéb.....	50
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	51
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	51
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	51
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	51

I. Natura 2000 fenntartási terv

A terület azonosító adatai

Név

Tervezési terület neve:	Nyírábrányi Kis-Mogyorós különleges természetmegőrzési terület (kTT)

Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20027

Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	168,65 ha

A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

A Natura 2000 adatlapon (SDF) nem szereplő, de a fenntartási tervet megalapozó felmérések alapján jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhely:

- 6260* - Pannon homoki gyepek
- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*)

A Natura 2000 adatlapon (SDF) nem szereplő, de a fenntartási tervet megalapozó felmérések alapján jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű faj

- Hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Nyírábrány

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi

státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A terület egy része (155,625 ha) a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet (kiterjedése 7101,1 ha) része (130-2007. [XII. 27.] KvVM rendelet a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról).

A tervezési terület nem érint madárvédelmi területet.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület (88%) és pufferterület (12%) övezetével egyaránt átfed.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Hajdúsági Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési terve 1996. A kezelési terv elkészítése még a kezelési terv dokumentációkra vonatkozó egységes követelményrendszer kidolgozása előtt történt és hivatalosan nem került elfogadásra.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről.

Nyírábrány Nagyközség Önkormányzatának 17/2008. (XI.26.) sz. rendeletével jóváhagyott, 11/2010. (IX.08.) sz. rendeletével módosított Helyi építési szabályzat egységes szerkezetben.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: Guthi erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2014.01.01 – 2023.12.31.) Ügy száma: IX-G-001/13170/14/2012. Kelt: 2014. december 1.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadas körzet vadgazdálkodási terve. Érvényes: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Nyírábrányi Földtulajdonosi Közösség (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-900820-1-3-0) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a TIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

Réti angyalgököér (*Angelica palustris*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	M	10	6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>), 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek A gyepek rendszeres kaszálásának hiányában fokozódik a területen a cserjésedés, nádasodás, ami a jelölő gyepek, láprétek fokozatos eltűnését okozza. A kaszálás visszaszorulásával a megelőző évtizedekben bizonyos eredetileg fátlan gyepes, lápréti már záródó cserjés-fás növényzet, vagy nádas alakult ki. réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>) A gyepek, sásrétek kaszálás hiányában való becserjésedése a jelölő növényfaj eltűnésével jár, illetve megtelepedése gátolt. Záródó cserjés alatt állománya erősen visszaszorul, eltűnik. A jelen területen elsősorban a faj erdőszegélyi potenciális/korábbi élőhelyeit veszélyezteti főként a kaszálás hiányában történő cserjésedés)
A04.01	intenzív legeltetés	M	20	6260 – Pannon homoki gyepek Az erősebb legeltetéssel érintett területrészekon, a kihajtási útvonalak, itatóhelyek környékén a homoki gyepek az erős igénybevétel hatására elszegényednek, zavarástűrő és gyomfajok szaporodnak el, növekszik az inváziós fajok megtelepedésének esélye. réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>) A jelölő növényfaj meglehetősen érzékeny a legeltetésre, a közepes- vagy erős intenzitással, kíméleti területrészek nélküli legelőkről visszaszorul. Jelenlegi igen szűk elterjedése a tervezési területen bizonyára összefügg a korábbi időszak nagyobb intenzitású legeltetésével.

				nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) Az intenzív legeltetés: (a) magában foglalja annak veszélyét, hogy a haszonállatok túlzott mértékű terhelésnek teszik ki az érintett biotópok talaját és ennek következtében károsíthatják a gyepek struktúráját, illetve felsérthetik a talajfelszínt. Mindez elősegítheti az eredeti növényzet fajkészletének romlását és ezzel párhuzamosan tájidegen, inváziós növényfajok, gyomok megtelepedését, azaz végső soron az élőhely természeti minőségének számottevő mértékű romlását idézheti elő; (b) jelentősen csökkentheti az élőhelyen rendelkezésre álló tápnövények mennyiségét, mely körülmény korlátozza a nőtény lepkék petézési lehetőségeit, illetve lárvastádiumban a hernyók táplálékhoz jutását; (c) leronthatja azt a – magas fűvű részeket is magában foglaló – vegetációs struktúrát, amely a lepkék pihenése és területörző viselkedése szempontjából lényeges élettani feltétel; (d) a nektárforrást képező virágos növények arányának csökkenését idézheti elő, ami hátrányosan befolyásolhatja a lepkék táplálkozási lehetőségeit. hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>) A faj igen érzékenyen reagál élőhelyének legeltetésére, az erős taposás, folyamatos rágás, kaszáló sarjülegeltetése hatására erősen visszaszorul. Jelenlegi állományainak többsége is a legeltetéssel nem érintett területrészekre esik.
A04.02.	alullegetetés	L	15	6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórét (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>); 6260 – Pannon homoki gyepek A tervezési terület korábban alapvetően legeltetéssel hasznosított gyepterületének egyes részei (különösen a településtől távolabbi, az erdő szegélyéhez közelebbi) területek felszárak kaszálóréti és homoki sztyepréti jellegű gyepeken a legeltetés visszaesése miatt jelentősen fokozódik a cserjésedés, avarosodás. Hosszabb idő alatt ez bizonyos gypalkotó fajok eltűnéséhez, záródó cserjés estén az élőhelyek megsemmisüléséhez vezethet.
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	L	1,5	91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>); 91E0* - Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) A jelölő erdei élőhelyeket tartalmazó erdő területének egy kisebb részén korábbi felújítások nyomán részben tájidegen fajok (legnagyobb arányban nemes nyárok) is állományalkotók. Az ilyen területeken a jelölő erdei élőhelyek csak szegényes származékállományként ismerhetők fel.
C01.01.01	homok vagy kavicsbányászat	H	0,5	6260 – Pannon homoki gyepek A tervezési területnek a településhez közelebb eső részein kisebb kiterjedésben korábbi homokbányászat okozta tájsebek találhatóak, esetleges illegális homokbányászat előfordulása a jövőben sem kizárható. A bányászat az élőhelyet lokálisan megsemmisíti, a helyreállítás lehetősége korlátozott,

				ugyanakkor megnő a gyomosodás, inváziós fajok megtelepedésének kockázata.
C01.02	vályog- és anyaggödrök	M	5	6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórét (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) A tervezési területen néhány helyén korábbi anyagnyerés nyomaiként egyenetlen, gödrös felszín maradt vissza. Bár ezeken a helyeken az üde mocsárréti-kaszálóréti növényzet részben helyreállt, megfelelő kezelése nehezen megoldható (a kaszálás lényegében kizárt, a legeltetés is problematikus). Ezeken a helyeken az élőhely erősen cserjésedik, kiterjedése visszaszorul.
D02.01.01	villany és telefon légkabel	L	0,5	91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) A jelölő erdei élőhely szegélyénél villamos légvezeték halad át. Ezen a területen a keményfaliget spontán, pionír állományként való felnövekedését a vezetékpászta karbantartása akadályozza, ugyanakkor egyes tájidegen fajok számára a nyomvonal terjedési folyosót jelent.
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	20	7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek; 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>); 91E0* - Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) A területen a jelentős vadállomány, elsősorban a vaddisznó túrásával helyenként komoly lokális bolygatást okoz, ami az élőhelyek érzékenyebb, kis állományú specialista fajainak visszaszorulását okozhatja, továbbá elősegíti egyes inváziós fajok terjedését, és megnehezíti az erdőfelújítást.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M		6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórét (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>); 6260 – Pannon homoki gyepek; 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek; 91E0* - Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>); 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) A terület jelentős részén számos agresszíven terjedő inváziós faj megjelent, de a természetvédelmi kezelésnek köszönhetően tömeges terjedésük még nem tapasztalható. A fás szárú inváziósok közül a kisebb területeken, de több foltban terjedő amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), kései meggy (<i>Prunus serotina</i>), a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) a legfontosabbak. A fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) mint erdőalkotó fafaj jelentős kiterjedésben jelen van, terjedése a szomszédos erdős és gyepes élőhelyeken is megfigyelhető. A lágyszárúak közül gyepes és cserjés területeken és erdőszegélyeken egyelőre kisebb gócpontokban a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) és a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) vannak jelen. Az említett inváziós fajok a jelölő élőhelyeken különösen bolygatás esetén megfelelő kezelés hiányában jelentős mértékű invázióra képesek, és a beszántott gyepek helyreállítását is gátolják. Kialakuló állományuk alatt az élőhelyek állapota kedvezőtlen irányban változik, szélsőséges esetben megsemmisülhet.

			díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>) Egyes biotópok természeti állapotának általános romlása (például szukcesszió eredményeként), illetőleg helytelen erdészeti beavatkozások vagy egyéb eredetű káros tevékenységek következtében inváziós növényfajok jelenhetnek meg a faj élőhelyeit képező egyes erdőtagokban. A díszes tarkalepke állományai szempontjából mindez főként azért jelenthet veszélyt, mert az özönnövények terjedése a lepkefaj tápnövényeinek egyidejű visszaszorulását eredményezheti, tehát az ilyen folyamatok hátrányosan befolyásolják (illetve szélsőséges esetben hosszabb távon akár meg is szüntethetik) a lárvák táplálkozási lehetőségeit. A faj tápnövényei közül a veronika-félék [borostyánlevelű veronika (<i>Veronica hederifolia</i>), valamint esetenként a hosszú levelű veronika (<i>Veronica longifolia</i>) állományainak csökkenését idézheti elő lokálisan például az aranyvesszők [elsősorban a kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>) vagy a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)] térnyerése, míg a magyar-, illetve a magas kőris (<i>Fraxinus angustifolia</i> és <i>Fraxinus excelsior</i>) vonatkozásában például az amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) vagy a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>) arányának növekedése értékelhető veszélyforrásként. A vizsgált élőhelyek természeti minőségének romlásában szerepe lehet továbbá az olyan növények terjedésének is, mint a kései meggy (<i>Prunus serotina</i>), a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>), illetve a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), mely fajok állományainak visszaszorítása, illetőleg elszaporodásuk megakadályozása a díszes tarkalepke populációinak megóvása szempontjából fontos természetvédelmi érdek. nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) Főként a rendszeresebben bolygatott, illetve a gazdálkodó tevékenységekkel együtt járó káros hatásokkal fokozottabb mértékben terhelt gyepeken ronthatja jelentős mértékben a faj élőhelyét képező gyepek természetességét a tájidegen, inváziós növények, gyomok jelenléte és terjedése. Az ilyen növényfajok fokozatosan kiszoríthatják a nagy tűzlepke tápnövényeinek, valamint a nektárforrását képező virágos növények állományait, illetőleg csökkenthetik azok arányát, miközben az eredeti vegetációs struktúrát is megváltoztathatják, ezáltal pedig szűkíthetik a lepkék életterét, továbbá hátrányosan befolyásolhatják a populációk reprodukciós képességét.

K01.03	kiszáradás	H	75	6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>); 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 91E0* - Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas köris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>); 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) A Natura 2000 területen a különböző mértékben nedvességigényes élőhelyeken az utóbbi évek során jól érzékelhető száradás következett be, mely folyamatnak egyaránt lehetnek természetes, valamint mesterséges (emberi tevékenységből származó) okai. A természetes eredetű tényezők között elsősorban hazánk globális éghajlatváltozással összefüggő változásai említendők, hiszen évtizedes időtávokat vizsgálva csökken az évi átlagos csapadékmennyiség és növekszik az átlaghőmérséklet. Az élőhelyek száradását előidéző mesterséges okok között főként a vízvezetés említhető. A kiszáradás hatására a jelölő élőhelyek vízborítást, tartósan nedves talajt, vagy párás környezetet igénylő karakterfajai, erdők esetében a lombkorona uralkodó fafajai visszaszorulnak, ami általános elszegényedéshez, az élőhely leromlásához, megszűnéséhez vezethet. réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>) A jelölő, növényfaj természetes vízviszonyokkal jellemezhető, időszakosan vízhatás alatt álló élőhelyekhez kötődik, igényli a tartósabban nedves talajt és párás környezetet. A kiszáradás visszaszorulását, eltűnését okozhatja. díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>) Az élőhely száradása a díszes tarkalepke számára optimális mikroklíma megváltozását eredményezheti, továbbá a vízbázis csökkenése károsan befolyásolhatja a faj tápnövényeinek fejlődését és az avarszinten kedvezőtlen hatással lehet az átnyaraló lárváknak szükséges természeti körülmények biztosítása szempontjából is. A száradás tehát – különösen hosszabb távon – fokozottan negatív hatással van a díszes tarkalepke populációinak egyedszámára, illetve reprodukciós képességére. nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) A biotópok teljes vagy részleges kiszáradása káros hatású lehet a nagy tűzlepke állományinak fennmaradása szempontjából, mert a rétek vízháztartási egyensúlyának romlása: (a) A lepkefaj tápnövényeit képező sóskafélék (<i>Rumex spp.</i>) arányának csökkenését, illetve e növények fejletlenségét eredményezheti, mely tényezők kedvezőtlenül befolyásolhatják a nőtény egyedek petézési lehetőségeit, illetve peterakási hajlandóságát. (b) A lepkék számára nektárforrást képező virágos növények arányának csökkenését idézheti elő. (c) Kedvezőtlenül befolyásolja a lepkék optimális élőhelyi igényének megfelelő üde mikroklímát.

				hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>) A jelölő státusra javasolt csigafaj természetes vízviszonyokkal jellemezhető, időszakosan vízhatás alatt álló élőhelyekhez kötődik, igényli a tartósabban nedves talajt és párás környezetet. A kiszáradás visszaszorulását, eltűnését okozhatja.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	15	6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórét (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>); 7230 - Mészkevelő üde láp- és sásrétek; 6260 – Pannon homoki gyepek A legeltetés és kaszálás visszaszorulásával a megelőző évtizedekben bizonyos eredetileg fátlan gyepek, lápréti már idősebb cserjés-fás növényzet, vagy nádas alakult ki. A záródó fás növényzet alatt a jelölő élőhelyek jellege teljesen átalakul, idővel megsemmisülhetnek – bár a folyamat visszafordítható. A cserjésedés a kezeléseknél köszönhetően megállt, de a korábban becserjésedett területek kiterjedése jelentős. réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>) A gyepek, sásrétek kaszálás hiányában való becserjésedése a jelölő növényfaj, illetve potenciális termőhelyeinek eltűnésével jár. Záródó cserjés alatt állományuk erősen visszaszorul, eltűnik. díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>) A fajösszetétel-változás, szukcesszió körében a díszes tarkalepke élőhelyeinek szempontjából különösen a tájidegen, illetve inváziós növényfajok [például: amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), aranyvessző-félék (<i>Solidago spp.</i>) akác-félék (<i>Robinia spp.</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>), kései meggy (<i>Prunus serotina</i>) stb.] jelenléte, illetőleg terjedése jelent veszélyforrást, hiszen a felsorolt növények térnyerése hosszabb távon a lepkefaj – eredetileg jó természetességű – élőhelyeinek kedvezőtlen átalakulásához (ezen belül például a díszes tarkalepke tápnövényeinek visszaszorulásához, továbbá az élőhely természetességének leromlásához) vezethet. nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) Az üde rétek eredeti fajkészletének romlása sok helyütt a nektárforrást képező virágos növények, továbbá a tápnövények számának csökkenésében, illetve a gyomok, özönfajok arányának emelkedésében mutatkozik meg leginkább, mely folyamatok veszélyeztetik a lepkefaj optimális életfeltételeinek biztosítását. A mezőgazdasági eredetű fenyegetettség mellett esetenként jelentősek a cserjésedés negatív hatásai is, ami nem csak a lágyszárú vegetáció visszaszorulása, de a faj életterének szűkülése miatt is veszélyfaktorként értékelhető.
K05.02	növények csökkenő termékenysége / genetikai leromlása (endogámiát is beleértve)	L	<1	réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>) A jelölő növényfaj jelenlegi állománya kicsiny és elszigetelt, ami a genetikai állomány leromlásához, a populáció hanyatlásához vezethet.
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	H		6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórét (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>); 7230 - Mészkevelő üde láp- és sásrétek; 91E0* - Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>); 91F0 - Keményfás

				ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>); 6260 – Pannon homoki gyepek réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>) díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>) nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>) Az utóbbi évtizedek során hazánk éghajlata változást mutat: lassú, ám tendenciaszerű felmelegedés tapasztalható, illetve ezzel párhuzamosan az évi átlagos csapadékmennyiség folyamatos csökkenése figyelhető meg. A „K01.03 Kiszáradás” megnevezésű veszélyeztető tényező kapcsán leírtak e helyütt is érvényesek mindegyik érintett jelölő élőhely és faj tekintetében.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H01.02	kiöntés miatti felszíni vízszennyezés	H	5	hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>) A faj számára letális veszélyforrás lehet, ha a környező mezőgazdasági területekről a csatornák közvetítésével bejut a fertőzött víz a területre.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	H	8	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) A faj fejlődésmenete szempontjából helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a nagy tűzlepke élőhelyét képező gyepek egészén azonos időben végrehajtott kaszálás: (a) A lepkék kikelését megelőző stádiumban lévő állatok (peték, lárvák vagy bábok) pusztulását eredményezheti (különösen gépi műveletek, továbbá a széna egészének összegyűjtése és elszállítása esetén). (b) Ronthatja, illetve megszüntetheti a faj alapvető élőhelyi igényeinek megfelelő, optimális vegetációs struktúráját. (c) A tápnövények időleges elvonása miatt csökkentheti a nőtény egyedek peterakási hajlandóságát, továbbá szűkítheti vagy súlyosabb esetben megszüntetheti azok petézési esélyeit, illetőleg a már kikelt lárvák táplálkozási lehetőségeit. (d) Hátrányosan befolyásolhatja a lepkék számára optimális mikroklimát és gyorsíthatja az élőhely száradásának ütemét. (e) Veszélyeztetheti a nektárforrást képező virágos növények kellő mennyiségben és minőségben való rendelkezésre állását a rajzási időszakokban. réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>) A nem megfelelő időszakban, július-szeptember között; vagy évi kétszeri végzett kaszálás esetén a jelölő növényfaj virágzása, termésérlelése elmaradhat.

				hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>) A faj élőhelyein nagy, összefüggő területen rendszeresen végzett kaszálás hatására visszaeshet az egyedsűrűség.
A10.01	sövény, bozót, cserje eltávolítása	L	2	díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) Mivel a közönséges fagyal (<i>Ligustrum vulgare</i>) a díszes tarkalepke tápnövényének minősül, ezért az érintett biotópokban végzett erdészeti cserjeritkítások során a fagyalbokrok teljes mértékű vagy jelentős arányú eltávolítása szükítheti a faj lárváinak táplálkozási lehetőségét.
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	H	20	díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) Alföldi erdőkben a faj elsődleges tápnövényei a magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>), illetve a magyar kőris (<i>Fraxinus angustifolia</i>). Amennyiben a lepkefaj élőhelyét képező, őshonos fajkészletű erdőtagok faállománya kitermelésre kerül és annak helyére idegenhonos fafajtaikat (esetenként monokultúrákat) telepítenek, úgy mindez a díszes tarkalepke érintett állományainak csökkenését vagy akár végleges felszámolását is eredményezheti.
B02.02	nevelő vágások és egyéb tisztítások	H	10	díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) A nevelő vágások és egyéb tisztítások akkor jelenthetnek érdemi veszélyt a díszes tarkalepke állományaira, ha: (a) a faj tápnövényét képező hazai kőris fajok mennyiségének jelentős mértékű csökkenését, illetve (b) járulékos hatásként a jó természetességű erdei aljnövényzet számottevő károsodását vagy pusztulását eredményezik.
B02.03	erdei aljnövényzet eltávolítása	H	10	díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) Mivel a lepkefaj lárvái nyár közepétől fokozatosan a talajszintre húzódnak fészkeikből és életük további szakaszában már ott tartózkodnak – egy ideig táplálkoznak, majd nyugalmi állapotba kerülnek (átnyaralnak), valamint később áttelelnek – ezért a faj élőhelyein az aljnövényzet eltávolítása jelentős mértékben veszélyeztetheti a díszes tarkalepke állományainak fennmaradását.
B03	erdészeti kitermelés újratelepítés vagy természetes felújulás nélkül	H	10	díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) A díszes tarkalepke tipikusan erdei faj, élőhelyi igényei – így például az optimális mikroklíma és napfény-mennyiség, valamint a tápnövények rendelkezésre állása – megfelelő fajösszetételű és szerkezetű fás vegetáció meglétét teszik szükségessé. Ebből következik, hogy ha a lepkefaj élőhelyén az eredeti, őshonos faállomány újratelepítés vagy természetes felújítás nélkül kerül kitermelésre, úgy mindez jelentős veszélyforrásnak minősül a díszes tarkalepke érintett populációinak fennmaradása szempontjából.
B04	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (erdészet)	L	5	díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) A díszes tarkalepke populációira az erdészeti vegyszerek alkalmazása különösen akkor jelenthet számottevő veszélyt, ha az erdei kártevőként számon tartott rovarfajok – például a gyapjaslepke (<i>Lymantria dispar</i>) – elleni védekezés nem szelektív rovarölő anyagokkal történik.

F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	20	díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) A díszes tarkalepke populációira káros hatással van, ha a túlszaporodott vadállomány egyedei – leggyakrabban az élelem után kutató vaddisznók – feltúrják, kitapossák az erdők talaját és ezzel jelentősen károsítják, illetve szélsőséges esetekben helyenként ki is pusztítják a lepkefaj élőhelyét képező erdőtagok aljnövényzetét. Mindez fokozott veszélyt jelent a lárvákra, melyek nyár közepén az avarszintbe húzódnak, ott táplálkoznak, majd később ugyancsak a talajszinten vonulnak nyugalmi állapotba (aestiválnak), valamint később ott is telelnek.
H01.05	diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	L	10	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) A nagy tűzlepke jó vízellátású, üde biotópokban tenyészik, mely területeken, illetve azok közvetlen közelében nyílt vizek (elsősorban csatornák, lefűződött csatornaszakaszok vagy buckaközi mélyedésekben kialakult állóvizek) hálózata húzódik. Mivel a szóban forgó felszíni vízbázisok egyes szakaszai olyan parcellákat is érintenek, melyeken mezőgazdasági vagy erdészeti tevékenységet végeznek, ezért a felszíni vizek szennyeződése – amennyiben a szennyezett víz a nagy tűzlepke élőhelyét képező gyepekre jut - veszélyforrást jelenthet a lepkefaj tápnövényeire, valamint az egyedekre nézve egyaránt (például a gépjárművekből kifolyó és vízbe mosódó olajszármazékok, illetve a gazdálkodó tevékenységek során alkalmazott növényvédő szerek, gyomirtók, műtrágyák vagy egyéb vegyszerek következtében). díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) A Natura 2000 terület határain belül mind a II. sz. főfolyás, mind pedig a II/23. sz. oldalág a díszes tarkalepke élőhelyeit képező egyes erdőtagokon folyik keresztül. Ha a szóban forgó vízfolyásokkal határos parcellákon alkalmazott vegyi anyagok (például növényvédő szerek, műtrágyák stb.) vagy a mezőgazdasági, illetőleg erdészeti gépek üzemeltetéséhez használt olajszármazékok, illetve más szennyező anyagok a felszíni vizekbe jutnak, úgy azok – különösen felszíni elöntések (például árvíz vagy belvíz) esetén – bemosódhatnak a lepkefaj élőhelyét képező erdőtagok talajába, ahol károsíthatják a díszes tarkalepke tápnövényeit, illetve a talajszinten tartózkodó lárvákat.
J01.01	leégés	M	20	hosszúfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>) A faj populációja élőhelyének leégése esetén erősen visszaesik. Rendszeresen vizzatérő égetés esetén ki is pusztulhat a területről. díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) Különösen a száraz, aszályos időjárási körülmények között jelenthet fokozott veszélyt a lepkefaj élőhelyét képező erdőtagokban történő tűzgyújtás, hiszen egy esetleges erdőtűz mind a tápnövények állományaiban, mind pedig a lepkepopulációkban jelentős károkat okozhat.

J02.05.02	belvízviszonyok megváltoztatása	H	15	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) A faj tényleges vagy potenciális élőhelyein, illetve ezek közvetlen környezetében helyeként olyan gazdasági tevékenységek folytatására kerülhet sor (ideértve például a meliorációt, vízvezető árkok létesítését), melyek következtében az érintett biotópok nagyobb mértékben, illetőleg gyorsabban veszítenek vízbázisukból, mint amennyit a természetes folyamatok egyébként indokolnának. Az élőhelyek kiszáradása a lepkefaj állományainak fogyatkozását vagy hosszabb távon akár kipusztulását is eredményezheti. A belvízviszonyok megváltoztatása ugyanakkor nem csak vízelvonást (az élőhelyek kiszáraitását), hanem a vízbázis esetleges növelését is jelentheti. Noha a nagy tűzlepke lárvája jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz (nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket készít, amelyben tartósabb vízállásokat is túlél), ám ez a védelem nem korlátlan, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) hosszabb idő elteltével elpusztulnak a vízben. Éppen ezért a faj élőhelyein javasolt a hosszabb tartamú belvízi vésztaározás kerülése. díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) A belvízviszonyok megváltoztatása akkor jelenthet reális veszélyt a díszes tarkalepke állományaira (és különösen az avarszinten táplálkozó lárvákra), ha mindez a faj élőhelyét képező erdőtagok talajának vízzel való tartósabb elöntésével vagy pedig vízelvonás következtében történő kiszáraitásával jár.
J02.06.01	felszíni vízkivétel mezőgazdasági célra	H	8	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) A mezőgazdasági célra történő felszíni vízkivétel a környező üde rétek és erdők vízbázisának csökkenését idézheti elő. E tevékenység lehetséges negatív hatásai mindkét lepkefaj tekintetében megegyeznek a „K01.03 Kiszáradás” veszélyeztető tényező kapcsán leírtakkal.
J02.10	vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célokból	M	5	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) A csatornákat szegélyező vegetáció kezelése során érdemes ügyelni a mozaikosság elvének szem előtt tartására, ideértve különösen, hogy a lepkefaj fejlődésmenete szempontjából érzékeny időszakokban a növényzet sehol ne kerüljön azonos időben és teljes körűen eltávolításra a nagy tűzlepke szóban forgó biotópjairól, mert az ilyen beavatkozás káros hatású lehet a lárvák táplálkozása, illetve a lepkék szaporodása szempontjából.
L08	árvíz (természetes folyamat)	L	10	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) A nagy tűzlepke lárvája jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz: nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket készít, amelyben tartósabb vízállásokat is túlél. Ez a védelem ugyanakkor nem korlátlan, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) hosszabb idő elteltével elpusztulnak a vízben.

A táblázatban az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű.

Kezelési feladatok meghatározása

Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Nyírábrányi Kis-Mogyorós különleges természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a természetvédelmi célkitűzés, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek - a 6510 kódú „Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)”; a 7230 kódú „mészkedvelő üde lúp- és sásrétek”, a 91F0* kódú „keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)”, valamint a jelölő státusra javasolt 91E0* kódú „enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)” és 6260* kódú „pannon homoki gyepek” legalább az alapállapotfelmérés során tapasztalt kiterjedésben, karakterüket megőrizve, az azokat fenntartó gazdálkodás keretében, a Nyírábrányi Kis-Mogyorós területére jellemző, ott található természetes mozaik formájában fennmaradjanak.

A jelölő élőhelyek megőrzésével egyidejűleg a célkitűzés része a Natura 2000 területen található jelölő fajok: a réti angyalgyökér (*Angelica palustris*), a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), a díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), és a jelölő státusra javasolt hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) állományainak természetes élőhelyeiken való megőrzése, lehetőség szerint összehangoltan a nem jelölő státusú közösségi jelentőségű fajok – mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), apró fillércsiga (*Aniscus vorticulus*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), kispészku aszat (*Cirsium brachycephalum*) védelmének szempontjaival.

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: a különböző kaszálóréti, lúpréti, lápi fás és fátlan élőhelyek, homoki legelők, keményfaligetek, és azokkal szerves élőhelyi együttest alkotó egyéb természetközeli élőhelytípusok megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, bányászati tevékenységgel, vonalas létesítmények kialakításával, bővítésével szemben.
- A területen található gyepek fenntartása a megfelelő kaszálási/legeltetési rendszer alkalmazásával biztosítható, amely alkalmazkodik az élőhelyi sokféleséghez: Általános célkitűzés a terület összes gyeptípusára vonatkozóan a kíméletes, az élőhelyi adottságokhoz alkalmazkodó legeltetés, illetve a mérsékelt, kaszátlan mozaikokat is meghagyó kaszálás - akár kombinált - alkalmazása. Kiemelten fontos a réti angyalgyökér

(*Angelica palustris*) élőhelyein a faj igényeivel összehangolt, kíméletes kaszálással történő kezelés megvalósítása. A fő cél a területen mozaikosan található rétek, homoki legelők, láprétek és ligeterdők mozaikjai fennmaradásának biztosítása.

- A cserjésedő vagy nádasodó gyepek, illetve lápi élőhelyek esetében célzott beavatkozással – cserjeirtás, tisztító kaszálás, legeltetéssel való megnyitás szükséges az élőhelyek nyíltságának megőrzésére. Ugyanakkor a gyepek és erdők határán spontán módon kialakult, előrehaladottabb állapotú cserjés-fás szegélynövényzetben a természeteshez közeli erdőszegély-állapot megőrzése bizonyos sávban megőrzendő.
- A fűzlápok és lápi zombékosok élőhelykomplexeiben a beavatkozások, kezelések mértékét a minimális szükséges mértéken belülre szükséges korlátozni, ahol a fő cél a fátlan és fás lápi élőhelyek egyensúlyának fenntartása.
- A terület lápi, lápréti élőhelyeinek, továbbá az azokhoz kötődő jelölő fajok állományainak fenntartásához szükséges azok megfelelő vízigényének kielégítése; amit a területet érintő belvízelvezető célú csatornákon és árkokon a megfelelő, lecsapolást mérséklő vízkormányzással szükséges biztosítani. A célkitűzéshez tartozik az érintett belvízelvezető szerepű csatornák jelenleginél kíméletesebb kezelése-fenntartása (kotrás, vízi növényzet irtása stb.), rajtuk további záró műtárgyak létesítése a területet drénező hatás mérséklésére.
- Célzott beavatkozásokkal szükséges megakadályozni a tájidegen inváziós növényfajok terjedését. A nagyobb tömegben, vagy több ponton terjedő fajok – akác (*Robinia pseudoacacia*), kései meggy (*Prunus serotina*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), zöldjuhar (*Acer negundo*), aranyvessző-fajok (*Solidago spp.*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), esetében a terjedő állományok jelentős mértékű visszaszorítására, a kisebb mennyiségben jelen levő fajoknál az inváziós gócpontok felszámolására kell törekedni.
- A tervezési területen érintett, legalább karakterében őshonos fafajú (természetes, féltermészetes) erdőfoltokban szükséges átállni olyan erdőkezelési módszerre, mely a folyamatos erdőborítást biztosítja (tarvágás, teljes talajelőkészítés és tuskózás nem végezhető), és egyidejűleg biztosítani szükséges a természeteshez közel álló erdőszerkezet – erdőtársulásnak megfelelő elegyesség, szintezettség, az idős (részben odvas) faegyedek és holt faanyag kellő arányú megléte, tájidegen fafajok minél csekélyebb aránya – is.
- A tájidegen fafajú, vagy részben tájidegen és intenzív terjedésre képes inváziós fafajokkal elegyes erdőterületeken az inváziós fa- és cserjefajok visszaszorítása az elsődleges cél. Emellett olyan beavatkozások, amelyek során az erdőtermészetességi mutatók javulhatnak.
- A terület nagyvadállományát szükséges olyan szinten tartani, ami nem akadályozza az egészséges erődinamikát, és nem veszélyezteti a gyeptársulásokat sem.

Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Nyirábrányi Kis-Mogyorós Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 10 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezeléseket, beavatkozásokat gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

A KE-1 kezelési egység a terület alapvetően üde mocsárréti - kaszálóréti jellegű gyepjeinek nagyobb egybefüggő egységeit foglalja magába, amelyeken belül a természetes termőhelyi változatosságnak megfelelően egyéb, kisebb kiterjedésű – mocsári, lápi, zárt homokgyepi, fás – gazdálkodási szempontból egységben kezelhető élőhelyfoltok is előfordulnak. A fenntartási javaslatok középpontjában a kíméletes, legeltetési és részben kaszálásos kezelés folytatása áll.

(1) Meghatározása: A terület alapvetően üde mocsárréti-kaszálóréti jellegű gyepjeinek nagyobb egybefüggő egységei, amelyeken belül a természetes termőhelyi változatosságnak megfelelően egyéb, kisebb kiterjedésű – mocsári, lápi, száraz gyepi, fás – gazdálkodási szempontból egységben kezelhető élőhelyfoltok is előfordulnak.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D34 (mocsárrétek),
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR

2011 kódok szerint): B2 (harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet), B4 (lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek), B5 (nem zsombékoló magassásrétek), D5 (patakparti és lápi magaskórósok), D6 (ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet), H5b (homoki sztyeprétek), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), P2a (üde és nedves cserjések), RA (öshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok)

- Natura 2000 élőhelyek: 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 7230 – Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 6260* – Pannon homoki gyepek

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen elsősorban kíméletes legeltetéses, másodsorban kaszálásos gazdálkodás fenntartása javasolható, természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal. Legeltetéses használat során előnyben részesítendő a szarvasmarha.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67). – *Megjegyzés: Elsődlegesen legeltethető állatfaj a területen a szarvasmarha.*
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68). – *Megjegyzés: amennyiben a szarvasmarhával való legeltetés nem megoldható.*
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70). – *Megjegyzés: amennyiben a szarvasmarhával való legeltetés nem megoldható.*
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha. (GY42).
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át. (GY61). – *Megjegyzés: A legeléskizárt területek kialakítása a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) védelme érdekében; a következők szerint: ideiglenes legeléskizárást területek kialakítása szükséges a terület 15-20%-án, május 15. – június 15., illetve augusztus 5. – szeptember 15. között. A megjelölt időszakon kívül ezeken a területeken is folytatható legeltetés.*
- A legeléskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122).
- A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie. (GY91).
- A kaszálatlan területet kaszálásenként más helyen kell kialakítani. (GY98)
- A kaszálatlan terület legalább 50%-át a tábla belsejében kell biztosítani. (GY100)

- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tüzpászták létesítése nem megengedett. (GY15).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti parkigazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területének azokon a részein, ahol a cserjés-fás növényzet a korábbi használat elmaradása miatt magas arányt ért el, esetleg teljesen záródott, ott a fa- és cserjefajok nagyobb arányú visszaszorítása szükséges, és azok helyén kaszálásos, vagy legeltetési használat a gyeprészletek visszatelepítését szükséges elősegíteni. Ilyen erőteljes cserjésedés-fásodás különösen az őshonos fafajú erdőtömbbel szomszédos gyeprészleteken jellemző. Itt a cserjés állományt úgy szükséges visszaszorítani, hogy az erdő és a gyeprészlet adminisztratív határa között mintegy 5-10 méteres sávban a természetes erdőszegélyre jellemző élőhelyi szerkezet maradjon fenn. Azaz ebben a sávban a jelen kezelési egység területére esően cserjeszintjében erősebben, lombkoronaszintjében csak kevésbé (<50%), a szomszédos erdőből spontán módon megtelepedett őshonos fa- és cserjefajok felső szintjével jellemezhető, de a legeltetésből nem kizárt átmeneti gyeprészlet zóna fenntartása javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található természetes gyeptípusok huzamosabb ideje legeltetéssel illetve kaszálással, történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. A meglehetősen kiterjedt kezelési egység területén lehetséges, sőt, az élőhelyi sokféleség fenntartása szempontjából kívánatos és a gazdálkodói racionalitásnak is megfelel a legeltetési és kaszálásos használat párhuzamos fenntartása. A legeltetési használat lehetőség szerint előnyben részesítendő, mert ezzel a módszerrel a mocsárrétekbe ágyazott számos kisebb-nagyobb fátlan lápi zsombékos folt jó állapotban való fenntartása (a zsombékos struktúra megőrzése mellett) nagyobb biztonsággal megoldható, mint gépi kaszálás esetén. Legeltetés esetében az élőhelyi sokféleség, illetve az itt előforduló nagy

tűzlepke (*Lycaena dispar*) védelme érdekében a szarvasmarha legelési sajátosságai miatt előnyben részesítendő a juh, lófélék, bivaly, illetve kecske használatával szemben.

A közepes intenzitású legeltetés esetén a kezelési egység változatos élőhelyeinek természeti állapota fenntartható, nagyobb intenzitású legeltetés esetén viszont a gyepek felszakadozása, a legelőgyomok terjedése, az időszakosan víztelített talajú gyepekben a talajstruktúra kedvezőtlen átalakulása várható. A kíméletes, évente egyszeri, mozaikos, a jogszabályi előírásnak megfelelő méretű kaszálatlan foltokat hagyó, ezáltal kevésbé homogenizáló kaszálás ugyancsak jó lehetőség a jelentős természeti értékű gyepek fenntartására, viszont a gyepekbe ágyazott kisebb zombékosok kezelése így nem megoldható.

A kezelési egység területén jellemző a jelölő faj nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) előfordulása is, amelynek a megőrzését mind a kaszálás, mind a legeltetés kíméletes, a faj igényeivel összeegyeztethető folytatása szolgálhatja. Az őshonos fafajú erdőtömbbel szomszédos területen fás-cserjés növényzet bizonyos mértékű erdőszegélyszerű, megfelelő összetétellel való meghagyása esetén a hazai kőriskajk és a fagyal jelenlétét igénylő díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) szükségletei is szem előtt tarthatók.

KE-2 kezelési egység

A KE-2 kezelési egység a terület alapvetően száraz-félszáraz zártabb vagy nyíltabb homoki legelő jellegű gyepeinek nagyobb egybefüggő egységeit foglalja magába, amelyeken belül a természetes termőhelyi változatosságnak megfelelően egyéb, kisebb kiterjedésű – mocsárréti, mocsári, nyílt homokgyepi, fás – gazdálkodási szempontból egységben kezelhető élőhelyfoltok is előfordulnak. A kezelési egység területén több ürge által benépesített élőhelyfolt is előfordul. A fenntartási javaslatok középpontjában a kíméletes, legeltetési kezelési folytatása áll.

(1) Meghatározása: A terület alapvetően száraz-félszáraz zártabb homoki legelő jellegű gyepeinek nagyobb egybefüggő egységei, amelyeken belül a természetes termőhelyi változatosságnak megfelelően egyéb, kisebb kiterjedésű – mocsárréti, mocsári, nyílt homokgyepi, fás – gazdálkodási szempontból egységben kezelhető élőhelyfoltok is előfordulnak.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): H5b (homoki sztyeprétek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): G1 (nyílt homokpusztagyeppek), D34 (mocsárrétek), P2b (galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések), RA (őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok), S7 (nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok)
- Natura 2000 élőhelyek: 6260* – Pannon homoki gyepek, 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen elsősorban kíméletes legeltetési, szükség esetén kaszálósos gazdálkodás fenntartása javasolható, természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal. Legeltetési használat során előnyben részesítendő a szarvasmarha.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69). – *Megjegyzés: kecske legeltetése kizárólag juhnyáj részeként javasolható. A vegyes juh-kecske nyájban legfeljebb 10% kecske arány javasolható.*
- Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha. (GY40).
- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tüzpászták létesítése nem megengedett. (GY15).
- A gyepeken legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át. (GY60).
- A legeléskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti parkigazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a jelenlegi formájukat rendszeres legeltetés révén elért, a pannon homoki gyepek zártabb típusát képviselő száraz gyepek jellemzőek. A legeltető gazdálkodás fenntartása alapvetően jól szolgálja az élőhelytípus igényeinek fenntartását, ugyanakkor a jelölő élőhely biológiai sokféleségének javítása és a legelés okozta eróziós hatás mérséklésére szükséges a nagyobb produkciójú üde rétekhez képest kisebb átlagos állatsűrűséget alkalmazni. Hasonló célból indokolt – a Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetett, néhány éves forgóban változó helyszínű területrészeken – a legeléstől kímélt foltokat fenntartani (összehangoltan a szomszédos, nagyobb fűhozamú üde legelők használatával).

KE-3 kezelési egység

A KE-3 kezelési egységhez magas természetességi értékű, kaszálással illetve szárazúzással kezelt, részben cserjésedő lápos jellegű, kaszáló- és sásrétek és a velük mozaikot alkotó egyéb gyepek kisebb összefüggő területegységei tartoznak. A kezelési egység területén él a jelölő faj réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) egyetlen, az utóbbi évtizedekben állandó populációja a tervezési területen belül. A kezelési javaslatok középpontjában a természeti értékek igényeit figyelembe vevő, kiemelten kíméletes kaszálásos használat folytatása áll.

(1) Meghatározása: Magas természetességi értékű, kaszálással kezelt lápos jellegű, kaszáló- és sásrétek és a velük mozaikot alkotó egyéb gyepek kisebb összefüggő területegységei, részben a jelölő faj réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) fontos populációjának előfordulásával.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D34 (mocsárrétek), B5 (nem zombékoló magassásrétek) D1 (meszes láprétek, rétlápok [*Caricion davallianae*])
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B4 (lápi zombékosok, zombék-semlyék komplexek), H5b (homoki sztyeprétek), J1a (fűzlápok), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), P2a (üde és nedves cserjések), RA (őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok), S7 (nem őshonos fafajú ültetett fasorok, facsoportok, erdősávok)
- Natura 2000 élőhelyek: Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*); 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 6260* – Pannon homoki gyepek, 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 91E0* – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas köris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységben a kíméletes kaszálásos használat folytatása indokolt, (ennek részletei az önkéntesen vállalható előírás-javaslatok között kerülnek kifejtésre, ld. 4b pont.).

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész egy része országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért ott kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás. (GY20)
- A gyeplet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80). *Megjegyzés: A kaszálás időpontját javasolt június 30. előtt, vagy szeptember 30. után elvégezni, az inváziós fajokkal erősen fertőzött állományrészek kivételével.*
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tűzpászták létesítése nem megengedett. (GY15).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető (VA03).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területének azokon a részein, ahol a cserjés-fás növényzet a korábbi használat elmaradása miatt magas arányt ért el, esetleg teljesen záródott, ott a fa- és cserjefajok nagyobb arányú visszaszorítása szükséges, és azok helyén kaszálásos használattal a gyeppel visszatelepítését szükséges elősegíteni. Ilyen erőteljes cserjésedés-fásodás különösen az őshonos fafajú erdőtömbbel szomszédos gyeprészeket jellemző. Itt a cserjés állományt úgy szükséges visszaszorítani, hogy az erdő és a gyeppel adminisztratív határa között mintegy 5-10 méteres sávban a természetes erdőszegélyre jellemző élőhelyi szerkezet maradjon fenn. Azaz ebben a sávban a jelen kezelési egység területére esően cserjeszintjében erősebben, lombkoronaszintjében csak kevésbé (<50%), a szomszédos erdőből spontán módon megtelepedett őshonos fa- és cserjefajok felső szintjével jellemezhető átmeneti gyeppel-erdő zóna fenntartása javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén olyan mocsárréti, lápréti jellegű élőhelyek fordulnak elő, amelyek

a túlságosan intenzív kaszálás hatására könnyen elszegényednek. Kaszálás hiányában viszont cserjésedés, inváziós fajok terjedése, ezáltal a gyepék eltűnése várható. Kiemelten fontos szempont, hogy a területen található a jelölő faj réti angyalgyökérnek (*Angelica palustris*) a fenntartási terv elfogadásának időszakában ismert egyetlen stabilnak tekinthető állománya. A legeltetés nagyobb kockázatot jelent a réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) esetében, ezért mint területhasználati mód, a kezelési egység területén kerülendő. Kaszálás során a jelentősebb kiterjedésű kaszátlanul hagyott terület, illetve magas fűtarló a faj túlélési lehetőségeit segítik. A kezelési egység területén jellemző a jelölő faj nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) előfordulása is, amelynek a megőrzését a kaszálás kíméletes folytatása szolgálhatja. Az őshonos fafajú erdőtömbbel szomszédos területen fás-cserjés növényzet bizonyos mértékű, erdőszegélyszerű, megfelelő összetétellel való meghagyása esetén a hazai köris fajok és a fagyal jelenlétét igénylő díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) szükségletei is szem előtt tarthatók.

KE-4 kezelési egység

A KE-4 kezelési egységhez egykori anyagnyerőhely igen egyetlen felszínén kialakult változatos, helyenként üde vagy szárazabb gyepi, máshol mocsári növényzetű, részben erősebben cserjésedő, fásodó élőhelyei tartoznak, amelyek rendszeres gazdálkodásra korlátozottan alkalmasak. A kezelési javaslatok középpontjában a lehetőségnek adta kereteknek megfelelő legeltetési hasznosítás áll.

(1) Meghatározása: egykori anyagnyerőhely igen egyetlen felszínén kialakult változatos, helyenként üde vagy szárazabb gyepi, máshol mocsári növényzetű, részben erősebben cserjésedő, fásodó élőhelyegyüttes.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OB (jellegtelen üde gyepék), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepék), D34 (mocsárrétek), H5b (homoki sztyeprétek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B2 (harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet), B5 (nem zombékoló magassárrétek), P2a (üde és nedves cserjések),
- Natura 2000 élőhelyek: 6260* – Pannon homoki gyepék, 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területe gazdálkodásra jelenlegi állapotában csak korlátozottan alkalmas. A legelőként való fenntartás esetleg a kezelési egység területének szegélyi, kevésbé becserjésedett részein lehetséges, de a rendkívül egyenetlen felszín miatt ennek ésszerűsége vitatható. A területen az önerdősülés folyamata előrehaladott, és mivel alapvetően őshonos fajokkal történik, nem jelölő élőhelyek rovására, ezért az természetvédelmi szempontból sem kifogásolható.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepék esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek

fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás. (GY18).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69).
- Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha. (GY41).
- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- A gyepék cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti parkigazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a korábbi jelentős emberi felszínalakítás ellenére egyes jelölő gyepek, továbbá vizes élőhelyek közepesen vagy jobban leromlott állapotú változatai, származékai megtalálhatók, együttesen értékeket hordozó élőhelyegyüttest alkotnak. Állapotuk fenntartása az egyenetlen felszín miatt kaszálással nem lehetséges, viszont a legeltetés bizonyos mértékig megoldható, egyúttal alkalmas eszköz az élőhelykezelésre.

KE-5 kezelési egység

A KE-5 kezelési egységhez olyan viszonylag tartós vízborítású, részben fás, részben fátlan lápi jelölő élőhelyek (zsombékosok, fűzlápok) tartoznak, amelyek alapvetően lápi jellegűek, tartós vízborításuk, részben elszigetelt elhelyezkedésük miatt nem képezik a rendszeresen

kaszálóként, legelőként kezelt területek részét, viszont erdőnek sem minősülnek. A kezelési javaslatok célja a kezelési egységhez tartozó élőhelyek megfelelő vízellátásának biztosítása, a fás- és fátlan lápi élőhelyek kiegyensúlyozott arányának biztosítása, illetve az inváziós fajok terjeszkedésének megelőzése.

(1) Meghatározása: Viszonylag tartós vízborítású, részben fás, részben fátlan lápi jelölő élőhelyek (zsombékosok, fűzlápok), amelyek alapvetően lápi jellegűek, tartós vízborításuk, részben elszigetelt elhelyezkedésük miatt nem képezik a kaszálóként kezelt területek részét, viszont erdőnek sem minősülnek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B4 (lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek), J1a (fűzlápok), J2 (láp- és mocsárerdők).
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1b (úszólápok, lápos tözeges nádasok), B5 (nem zsombékoló magassásrétek), P2a (üde és nedves cserjések), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), S7 (nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok)
- Natura 2000 élőhelyek: 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen érdemi gazdálkodási tevékenység nem folyik, az élőhelyi jellegzetességek alapján az nem is indokolt. Mindazonáltal a kaszálásnak, illetve legeltetésnek a részleges, meghatározott területegységen és céllal (gyommentesítés, felhalmozódott avar eltávolítása, vegetáció záródásának csökkentése, nád visszaszorítása, nyílt iszapfelszín kialakítása), a területileg illetékes Nemzeti Park Igazgatóság kezdeményezésére történő végrehajtásának lehetőségét szükséges fenntartani.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. (GY32)
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység élőhelytípusai, amennyiben a megfelelő vízellátás - a vegetációs időszak jelentős részében felszíni vízborítás, illetve egész évben víztelített talaj – biztosított, különösebb beavatkozás nélkül fenntarthatók, hasznosításuk gazdálkodási szempontból sem releváns. A kezelési egység területe zombékos jellege és tűzeges, a vegetációs időszak nagy részében vízborított vagy víztelített talaja miatt a természetes élőhelyek sérülésének kockázata nélkül rendszeresen nem kaszálható vagy legeltethető; fenntartása szempontjából ez nem is szükséges. A viszonylagos érintetlenség a jelölő fajnak javasolt hosszúfajú törpecsiga (*Vertigo angustior*) számára is kedvező. A fenntartás szempontjából a túlzott cserjésedés és az inváziós fajok terjedésének megelőzése elsődleges. Eseti beavatkozásként, meghatározott céllal (gyommentesítés, felhalmozódott avar eltávolítása, vegetáció záródásának csökkentése, nád visszaszorítása, nyílt iszapfelszínek kialakítása), célszerű lehet a kezelési egység egy részének területén kaszálást, vagy legeltetést végezni, amennyiben a területileg illetékes Nemzeti Park Igazgatóság azt kezdeményezi.

KE-6 kezelési egység

A KE-6 kezelési egységhez peremén található szántóterületek, parlagok tartoznak. Az itt folyó gazdálkodás potenciális veszélyforrást jelent a környező természetközeli élőhelyekre. A kezelési javaslatok sorában elsődleges a szántók gyepesítése vagy erdősítése, s amennyiben az nem valósul meg, a szántóművelésre vonatkozó javaslatok a veszélyeztető hatás mérséklését szolgálják.

(1) Meghatározása: Természetközeli élőhelyek szegélyén található szántóföldek, parlagok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T1 (egyéves intenzív szántóföldi kultúrák), T6 (extenzív szántók), T10 (fiatal parlag és

- ugar).
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok), S7 (nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a természetvédelmi célkitűzéseket a terület gyeppé alakítása, vagy őshonos fafajú erdőtelepítés (élőhelyrekonstrukció) szolgálja. Amennyiben az nem megvalósítható, a szántóföldi gazdálkodáshoz kötődő javaslatok relevánsak.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység területének egy része országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért ott kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

Az esetleges élőhelyrekonstrukció keretében helyreállítható gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52).
- Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos. (SZ63).
- Melioráció tilos. (SZ46).
- Drénezés tilos. (SZ48).
- Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető. (SZ49).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37).
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható. (GY119).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a szántóterületek füves élőhelyé alakítása, majd kaszálóként vagy legelőként való hasznosítása. Mivel a felhagyott szántókra gyorsan betelepülni képes inváziós fajok (magas aranyvessző, selyemkóró) nagy mennyiségben vannak jelen a szántószegélyeken, természetvédelmi szempontból is sikeres gyepesítés csak fűmagvetéssel kivitelezhető. A gyeptelepítésnél réti csenkesz (*Festuca pratensis*), réti perje (*Poa pratensis*), csomós ebír (*Dactylis glomerata*), szárazabb térszínen veresnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*) alkalmazása javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés kizárólag őshonos, tájhonos fafajokkal javasolható. Az erdőtelepítést olyan, magas vágáskorra tervezhető fafajokkal javasolt kivitelezni, amelyek állománya nem kedvez inváziós terjedésre hajlamos fajok elszaporodásának. Előnyben részesítendőek a zárt, esetleg több szintű állományt képező fafaj kombinációk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A szántók füves területté alakítását az indokolja, hogy – a szomszédos természetközeli területek, jelölő élőhelyek vonatkozásában – a szántóművelésből adódó kockázatok (növényvédőszer, műtrágya atmoszféra) ezáltal csökkenthetők. Amennyiben a gyeprekonstrukció nem megvalósítható, a szántóföldi művelés folytatása mellett a környezetkímélő besorolású vegyszerekre és a műtrágyahasználat mellőzésére vonatkozó javaslatok, vagy őshonos fafajú erdő telepítése csökkenthetik a káros hatások kockázatát.

KE-7 kezelési egység

A KE-7 kezelési egységhez alapvetően őshonos fafajú, de kisebb-nagyobb, mértékben spontán terjedő tájidegen fajokkal elegyes, erdőnek nem minősülő nagyobb zárt facsoportok tartoznak. A kezelési javaslatok célja, ezeknek az állományoknak – mint az élőhelyi sokféleség szempontjából fontos élőhelyeknek – lehetőség szerinti természetközeli állapotban való fenntartása, és az intenzíven terjedő tájidegen fafajoktól való mentesítése.

(1) Meghatározása: Őshonos fafajú, de spontán terjedő tájidegen fajokkal kisebb-nagyobb mértékben elegyes erdőnek nem minősülő nagyobb zárt facsoportok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RB (őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok), J2 (láp- és mocsárerdők)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): P2a (üde és nedves cserjések)
- Natura 2000 élőhelyek: 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas köris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó fás élőhelyek a legelőterület részét képezik, ennek megfelelően bennük bizonyos mértékű legeltetés és fahasználat folytatása javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69).
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17).
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31).
- Őshonos fafajú állományok véghasználatá során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38).
- Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó őshonos fafajú, erdőnek nem minősülő faállományok fontos elemei a Natura 2000 területet alkotó természetközeli élőhely-együttesnek. A legelőgazdálkodásba való bekapcsolásuk biztosítja a fás növényzetnek teljes záródásának megakadályozását, ezáltal javítja a jelölő élőhelyek bizonyos erdőssztyep típusú fajainak életfeltételeit. A környező gyepek védelme érdekében szükséges a fás állományok mentesítése az inváziós fásszárúaktól. Mivel az őshonos fafajú erdőállományok aránya a tervezési területen csekély, indokolt véghasználat során számottevő területi lefedettséggel az idős állományrészletek meghagyása, és a holtfa védelme.

KE-8 kezelési egység

A KE-8 kezelési egységhez tartoznak a tervezési terület egységes tömböt alkotó legmagasabb természetességi állapotú és természeti értékű jelölő élőhelynek minősülő erdőrészelei. A kezelési javaslatok középpontjában az erdők szerkezeti, dinamikai, és fajösszetételi szempontú természetességi állapotának javítása, a tájidegen fajok visszaszorítása, továbbá az élőhelytípushoz kötődő jelölő faj számára kedvező állapot fenntartása áll.

(1) Meghatározása: A tervezési terület egységes tömböt alkotó legmagasabb természetességi állapotú és természeti értékű jelölő élőhelynek minősülő erdőrészelei. Ezek – az erdőtömbön áthaladó csatorna területének kivételével – az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. Általános élőhelyi besorolásukat tekintve alföldi keményfás ligeterdők, és azok puhafás, láperdei jelleget is viselő származékai.

(2) *Érintettség vizsgálata:*

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): J6 (keményfás ártéri erdők), J2 (láp- és mocsárerdők).
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D5 (patakparti és lápi magaskórósok)
- Érintett erdőrészek: Nyirábrány 7/G, 8/A, 8/B, 8/F, 8/G, 8/TI1.
- Védett természeti területet érintő erdőrészek: A kezelési egység területén található összes erdőrészlet a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet része, fokozottan védett terület.
- Natura 2000 élőhelyek: 91F0- Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*), 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tözeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*).

(3) *Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:*

Mivel a kezelési egység egésze fokozottan védett területen található, gazdálkodás csak természetvédelmi kezelési tevékenység részeként értelmezhető. Ennek során az alábbi alapvető irányelvek érvényesítése szükséges:

Lehetőség szerinti legkisebb mértékű beavatkozás: A kezelési egységhez tartozó jelölő élőhelyek kis kiterjedése, tágabb táji kontextusban erős elszigeteltsége miatt minden emberi beavatkozás kockázatot jelent. Ezért mindaddig, amíg a természetes folyamatok érvényesülése elegendő az élőhelyi jelleg dinamikusan fenntartásához – még akkor is, ha az a gazdaságosan fenntartható erdőképtől esetleg távoli erdőállapotot jelent – a beavatkozásoknak azokra a tényezőkre kell szorítkozniuk, amelyek a természetes folyamatokat gátolják.

Természeteshez közeli erdőszerkezet megőrzése: A kezelési egység területén az idősebb és érett korú állományokra jellemző, elegyfajok részvételével előálló lombkoronabeli színtettség, az élőhelynek megfelelő összetételű és sűrűségű cserjeszint fenntartása mellett kiemelten fontos a vastag álló és fekvő holtfa megfelelő mennyiségű jelenlétének biztosítása. A fafajösszetétel kialakításánál külön figyelmet javasolt fordítani a magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis*) megfelelő arányának megőrzésére a megfelelő termőhelyeken a jelölő állatfaj díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) állomány védelmének érdekében.

Folyamatos erdőborításra való törekvés, dinamikus korszerkezet kialakítása: Az esetleges felújítások során biztosítani szükséges, hogy az érett korú/idős állományok megszakítatlan mátrixot képezzenek, azaz ne alakuljanak ki jelentős területű, idős állományokat egymástól elszigetelő, nem erdő fiziognómiájú (felújítási területek, fiatalosok) területrészek. Ugyanakkor a felújítások megfelelő térbeli és időbeli elrendezésével nagyobb erdőtömb szintjén is változatos korszerkezet alakulhasson ki. A dinamikus korszerkezet kialakítása érdekében célszerű a felújításokat nem csupán az idősebb, hanem a viszonylag fiatalabb állományok részterületein is megkezdni.

Kíméletes felújítási technológia: A nagyobb kiterjedésű tarvágásos, teljes talajelőkészítéssel járó felújítást haváriaesetektől eltekintve kerülni szükséges. Felújítás során törekedni szükséges a lékes, esetleg mikrotarvágásos beavatkozásra, a vágásterületet 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb területegységekre célszerű korlátozni. A fenti méretháron belül a nagyobb méretű vágásterületek esetében – különböző korhadtsági fokú holt fát is tartalmazó

– hagyásfacsoportok meghagyása javasolható. A termőhelynek megfelelő elegyfajok telepítésével is szükséges elősegíteni a mielőbbi záródást.

Inváziós fajok terjedésének megakadályozása: A tervezési területen minden tájidegen inváziós faj terjedését, megtelepedését szükséges meggátolni. Az esetleges felújítási területek térbeli tervezésénél javasolt elsősorban az intenzíven terjedő fásszárúak nagyobb arányával jellemezhető foltokban megkezdeni a felújítást, hogy az inváziós fajok gócpontjai is egyúttal megszüntethetők legyenek. Intenzíven terjedő tájidegen fajok alkotta, vagy azok nagy arányával jellemezhető állományok közelében kerülni szükséges az erőteljesebb bontást vagy lécek nyitását. Nevelővágások során az inváziós terjedésre hajlamos tájidegen fajok lehetőség szerint maradéktalan eltávolítására szükséges törekedni. Gyéritések és egyézségügyi termelések során az intenzíven terjedésre hajlamos tájidegen fajok magszóró, vagy potenciálisan magszóró példányainak eltávolítása javasolt, hogy elsőbbséget élvezzen. A felújítások peremi (általában vadvédelmi kerítés nyomvonalát kísérő) sávjában folyamatosan szükséges gondoskodni az inváziós növényfajok eltávolításáról. Kerülni szükséges minden erdőgazdálkodási vagy azt kísérő beavatkozás során olyan helyzetek kialakítását, ami inváziós fajok megtelepedését tartósan elősegítő gócpontokat hoz létre (pl. tuskóprizmák, különböző depóniák, erdőgazdasági utak karbantartásakor kialakuló, majd nem karbantartott földhányások, árkolás).

A természetvédelmi célkitűzésekkel összehangolható vadlétszám kialakítása: A vad magasabb aránnyú jelenléte ami veszélyeztetheti az erdő értékes gyepszintjét és a felújítások sikerét. Ennek érdekében a vadlétszám szabályozását szolgáló vadászati tevékenység hatékonyságát növelni szükséges.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 - 2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű, fokozottan védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33)
- A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület kialakítása, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes, magszóró fa meghagyásával. (E34)
- Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása. (E84)
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. (E88)
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. (E47)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállomány típusal. (E51)
- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fajok alkalmazása. (E57)

- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása. (E22)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27)
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68)
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
- Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők. (E82)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében. (E86)
- Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják. (E75)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12)
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)
- A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Nem releváns.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A javasolt intézkedések célja, hogy a tervezési terület legértékesebb, csaknem teljes egészében magas természetességű erdőállományainak egységes tömböt alkotó részén a folyamatos erdőborításhoz közelítő, és a jelölő állatfaj díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) igényei szempontjából is elfogadható állapot fenntartása mellett biztosítható legyen a megújulásra képes, inváziós fajok terjedésével szemben ellenálló erdőállapot kialakítása. Az élőhely védelme érdekében, különösen az inváziós fajok jelenléte, valamint az idős állományokhoz kötődő jelölő fajok igényei miatt szükséges bizonyos (tér- és időbeli, technológiai) korlátozásokat tekintetbe venni. A tervezési egység területén található tisztás (Nyírábrány 8/TI1 erdőrészlet) számos védett, a fa- és cserjeállomány teljes záródását nem toleráló faj kizárólagos élőhelye a tervezési területen belül, fenntartása ezért szükséges. A nagyvadállomány (kiemelten a vaddisznó) létszámának csökkentése a felújítások sikere, és az erdő értékes gyepszintjének védelme érdekében fontos feladat.

KE-9 kezelési egység

A KE-9 kezelési egységhez tartoznak a tervezési terület védett illetve fokozottan védett területén található, alacsonyabb természetességű őshonos, illetve tájidegen vagy erdészeti hibrid fajokkal elegyes fajú erdőterületei. Ezek kivétel nélkül az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. További jellemzője a kezelési egységnek, hogy térben a magasabb természetességi állapotú KE-8 kezelési egységgel érintkezve, akörül mintegy puffernát alkotva helyezkedik el. A kezelési javaslatok középpontjában az erdők szerkezeti és fajösszetételi szempontú természetességi állapotának javítása, a tájidegen fajok visszaszorítása, továbbá az élőhelytípushoz szorosan kötődő díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) számára kedvező állapot fenntartása áll.

(1) Meghatározása: A tervezési terület védett illetve fokozottan védett területén található, alacsonyabb természetességű őshonos, illetve tájidegen vagy erdészeti hibrid fajokkal elegyes fajú erdőterületei.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): J6 (keményfás ártéri erdők), RB (őshonos fajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők), P1 (őshonos fajú fiatalosok)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S2 (nemesnyárasok), D34 (mocsárrétek)
- Érintett erdőrészletek: Nyírábrány 7/H, 7/I, 7/J, 8/C, 8/D, 8/E, 8/H, 8/TI2, 72/A.
- Natura 2000 élőhelyek: 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

Mivel a kezelési egység egésze – a Nyirábrány 72/A erdőrészlet kivételével – fokozottan védett területen található, ezért ezen a területen gazdálkodás csak természetvédelmi kezelési tevékenység részeként értelmezhető. A Nyirábrány 72/A erdőrészlet védett természeti területen található. Az erdőgazdálkodás során az alábbi alapvető irányelvek érvényesítése szükséges:

Természeteshez közeli erdőszerkezet és fafajösszetétel kialakítása: A kezelési egység területén a tájidegen, illetve erdészeti hibrid fafajokkal elegyes állományaiban szerkezetátalakításra szükséges törekedni. A cél a termőhelynek megfelelő őshonos erdőkre jellemző, elegyfajok részvételével előálló lombkoronabeli színtezettség, az élőhelynek megfelelő összetételű és sűrűségű cserjeszint kialakítása, és a vastag álló és fekvő holtfa megfelelő mennyiségű jelenlétének biztosítása. A fafajösszetétel kialakításánál külön figyelmet javasolt fordítani a magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis*) megfelelő arányának biztosítására a megfelelő termőhelyeken a jelölő állatfaj díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) állomány megőrzésének érdekében.

Folyamatos erdőborításra való törekvés, dinamikus korszerkezet kialakítása: Az esetleges felújítások során biztosítani szükséges, hogy az érett korú/idős állományok megszakítatlan mátrixot képezzenek, azaz ne alakuljanak ki jelentős területű, idős állományokat egymástól elszigetelő, nem erdő fiziognómiájú (felújítási területek, fiatalosok) területrészek. Ugyanakkor a felújítások megfelelő térbeli és időbeli elrendezésével nagyobb erdőtömb szintjén is változatos korszerkezet alakulhasson ki. A dinamikus korszerkezet kialakítása érdekében célszerű a felújításokat nem csupán az idősebb, hanem a viszonylag fiatalabb állományok részterületein is megkezdeni.

Kíméletes felújítási technológia: A nagyobb kiterjedésű tarvágásos, teljes talajelőkészítéssel járó felújítást lehetőség szerint kerülni szükséges. Felújítás során törekedni szükséges a lékes, esetleg mikrotarvágásos beavatkozásra, a vágásterületet legfeljebb 1, lehetőség szerint 0,5 hektárnál kisebb területegységekre célszerű korlátozni. A fenti mérethatáron belül a nagyobb méretű vágásterületek esetében – különböző korhadtsági fokú holt fát is tartalmazó – hagyásfacsoportok meghagyása javasolható. A termőhelynek megfelelő elegyfajok telepítésével is szükséges elősegíteni a mielőbbi záródást.

Inváziós fajok terjedésének megakadályozása: A tervezési területen minden tájidegen inváziós faj terjedését, megtelepedését szükséges meggátolni. Az esetleges felújítási területek térbeli tervezésénél javasolt elsősorban az intenzíven terjedő fásszárúak nagyobb arányával jellemezhető foltokban megkezdeni a felújítást, hogy az inváziós fafajok gócpontjai is egyúttal megszüntethetők legyenek. Intenzíven terjedő tájidegen fafajok alkotta, vagy azok nagy arányával jellemezhető állományok közelében kerülni szükséges az erőteljesebb bontást vagy lékek nyitását. Nevelővágások során az inváziós terjedésre hajlamos tájidegen fafajok lehetőség szerint maradéktalan eltávolítására szükséges törekedni. Gyérítések és egyézségügyi termelések során az intenzíven terjedésre hajlamos tájidegen fafajok magszóró, vagy potenciálisan magszóró példányainak eltávolítása javasolt, hogy elsőbbséget élvezzen. A felújítások peremi (általában vadvédelmi kerítés nyomvonalát kísérő) sávjában folyamatosan szükséges gondoskodni az inváziós növényfajok eltávolításáról. Kerülni szükséges minden erdőgazdálkodási vagy azt kísérő beavatkozás során olyan helyzetek kialakítását, ami inváziós fajok megtelepedését tartósan elősegítő gócpontokat hoz létre (pl. tuskóprizmák, különböző depóniák, erdőgazdasági utak karbantartásakor kialakuló, majd nem karbantartott

földhányások, árkolás).

A természetvédelmi célkitűzésekkel összehangolható vadlétszám kialakítása: A vad magasabb arányú jelenléte ami veszélyeztetheti az erdő értékes gyepszintjét és a felújítások sikerét. Ennek érdekében a vadlétszám szabályozását szolgáló vadászati tevékenység hatékonyságát növelni szükséges.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

Körzeti erdőterv: Guthi erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényes: 2014.01.01 - 2023.12.31). Ügy szám: IX-G-001/13170/14/2012. Kelt: 2014. december 1.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett, illetve fokozottan védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállomány típussal. (E51)
- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fajok alkalmazása. (E57)
- Intenzíven terjedő idegenhonos fajok felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27)
- Óshonos fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fajok eltávolítása. (E29)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő

- megakadályozása. (E83)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják. (E75)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E14)
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12)
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)
- A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Nem releváns.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A javasolt intézkedések a tervezési terület őshonos, vagy tájidegen/erdészeti hibrid fafajokkal elegyes fafajú, szerkezeti jellemzőiben viszonylag alacsony természetességű, és az intenzíven terjedő idegenhonos növényfajok inváziójának kevésbé ellenálló erdőállományaiban az összetételbeli és szerkezeti természetesség növelésére irányulnak. Ezáltal hosszabb távon ezekben az erdőkben a termőhely nyújtotta feltételek keretei között a többszintes, változatos koreloszlású, a természetes felújulás feltételeit lehetővé tevő, és az intenzíven terjedő tájidegen fásszárúaknak ellenálló állományok kialakítása a cél. Mindez jelölő állatfaj díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) igényei szempontjából is kedvező. A tervezési egység területén található tisztás (Nyírábrány 8/TI2 erdőrészlet) számos védett, a fa- és cserjeállomány teljes záródását nem toleráló faj élőhelye, fenntartása ezért szükséges. A nagyvadállomány (kiemelten a vaddisznó) létszámának csökkentése a felújítások sikere, és az erdő értékes geopszintjének védelme érdekében fontos feladat.

KE-10 kezelési egység

A KE-10 kezelési egységhez tartoznak a tervezési terület jellemzően nem őshonos fafajú, vagy őshonos, de ültetvényyszerű, alacsony természetességű erdőterületei. Ezek az Országos

Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. A kezelési javaslatok középpontjában az áll, hogy az ezekben az erdőállományokban jelentős mennyiségben található intenzíven terjedő tájidegen – részben fásszárú faj – által a környező jelölő élőhelyekre illetve fajokra gyakorolt inváziós nyomás mérsékelhető legyen.

(1) Meghatározása: A tervezési terület jellemzően nem őshonos fafajú, vagy őshonos, de ültetvénytípusú, alacsony természetességű erdőterületei.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S1 (Akácültetvények); S2 (nemesnyárasok), S4 (ültetett erdei- és feketefenyvesek).
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RA (őshonos fafajú facsoportok, fásorok, erdősávok), S6 (nem őshonos fafajok spontán állományai)
- Érintett erdőrészek: Nyírábrány 7/A, 7/NY2, 20/A, 20/B, 21/G, 21/H, 21/J, 71/A.
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

Az érintett erdőrészek közül a Nyírábrány 7/A, 7/NY2, 71/A természetvédelmi elsődleges rendeltetésű, a Nyírábrány 20/A, 20/B, 21/G, 21/H, 21/J gazdasági rendeltetésűek. Fatípus szerint található köztük akácos, erdei fenyves, nemesnyaras, égeres állomány. Az érintett erdőterületeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, mindazonáltal az fáhasználatok és a később esedékes felújítások során az intenzíven terjedő idegenhonos és nem tájhonos fásszárúak visszaszorítására, és lehetőség szerint őshonos fafajú állomány kialakítására szükséges törekedni. Különösen érvényes mindez a védett természeti területen elhelyezkedő, akácos faállományú erdőrészekre.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

Körzeti erdőterv: Guthi erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényes: 2014.01.01 - 2023.12.31). Ügy szám: IX-G-001/13170/14/2012. Kelt: 2014. december 1.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

A kezelési egység egész területének egy része (Nyírábrány 7/A, 7/NY2, 71/A)országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal. (E51) – *Megjegyzés: A szárazabb termőhelyű akácosok, erdeifenyvesek esetében a hazai (fehér; szürke) nyáras, ezüsthársas főfafajú állomány kialakítása javasolható, legalább az erdőrészlet gyepekkkel érintkező 20 méteres sávjában (lehetőség szerint egészén). A nedvesebb termőhelyű nemesnyárasok esetében a mézgás éger, magyar kőris, hazai (fehér; szürke) nyáras állományok kialakítása javasolható.*
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54)
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű

- mellőzése. (E65)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18).
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása. (E83)
- Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják. (E75)
- Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)
- A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukció vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan gazdálkodáshoz nem köthető javaslat nem merül fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Nem releváns.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőket részben intenzív terjedésre képes tájidegen fafajok alkotják, részben olyan tájidegen fafajú állományok, amelyekben nagy mennyiségben jelennek meg spontán módon ezek az erős invázióra képes fajok – kiemelten az akác és a zöld juhar. Ezek a fajok terjedésük révén veszélyt jelentenek a tervezési terület jelölő élőhelyeire. A kezelési egység területén egyik oldalról fontos cél az erdők fenntartása (mint pufferterek), ugyanakkor mérsékelni (lehetőség szerint kiküszöbölni), szükséges az inváziós fajok terjedésének veszélyét. A javasolt intézkedések célja – amely reálisan csak közép- és hosszabb távon kivitelezhető – hogy az itt található erdők intenzív terjedésre nem képes, – s ha a termőhelyi adottságok lehetővé teszik – őshonos fafajokból álljanak.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A terület egészére vonatkozóan szükséges megoldani a lápi-lápréti (részben jelölő) élőhelyek és a közösségi jelentőségű fajok vízigényének biztosítását. A Natura 2000 területen áthaladó csatornák és árkok (mindenekelőtt a II. „Nagy-ér” főfolyás) kulcsszerepet játszanak a terület vízháztartásában. Emiatt szabályozható, és különösen a nyári aszályos időszak vízellátását is megoldó vízkormányzás kialakítása szükséges a csatornán. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság jelenleg két vízviisszatartó műtárgyat is üzemeltet a csatornán, amely azonban csak a terület egy részére vonatkozóan képes javítani a vízellátást. Szükséges megvizsgálni

annak lehetőségét, hogy a csatorna további szakaszain lehetséges-e újabb vízviszatartó műtárgy segítségével hozzájárulni a terület vízháztartásának további javításához. Ezen túl a terület egyéb részein haladó kisebb árkok fenékküszöbbel való ellátása is javasolható.

A további élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

KE-1 és KE-3: A korábban kezelés hiányában becserjésedett-fásodott gyepeken a cserjés visszaszorítása révén az elszigetelt fátlan élőhelyek összeköttetésének javítása, egyúttal a gyepek helyreállítása (bizonyos facsoportok, cserjések megfelelő arányú meghagyásával, kíméletével).

KE_6: A természetközeli élőhelyek peremén található szántók füves élőhellyé alakítása, majd kaszálóként vagy legelőként való hasznosítása, esetleg erdősítése.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak.

A réti angyalgöyökér (*Angelica palustris*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-3 kezelési egységre vonatkozóan érvényesülnek.

A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-1, KE-2, KE-3, KE-4 kezelési egységre vonatkozóan érvényesülnek.

A díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-8, KE-9, és részben a KE-1 és KE-3 kezelési egységekre vonatkozóan érvényesülnek.

A hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-3 és KE-5 kezelési egységekre vonatkozóan érvényesülnek.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelytérképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2015-ben készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2015-ös felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható ideális esetben 5, de legalább 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek

(91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kóris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91F0 - keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*), 6510 - sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 7230 - mészkedvelő üde láp- és sásrétek) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre illetve erdőkre vonatkozó módszertan.

Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*):

A terület jelölő növényfajának - réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) - monitorozására az azonos módszertannal NBmR protokoll szerinti 3 évente végzett felmérés javasolható, tekintettel a kicsiny elterjedési területű, sérülékeny állományra. Ha erre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan az 5 évente, az élőhelyterképezéssel összehangolt ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*)

A faj kutatottsága a Nyírábrányi Kis-mogyorós HUHN20027 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen egyelőre közepes mértékű, ezért indokolt a célzott felmérések folytatása. A lepkefaj monitorozásának javasolt időintervalluma minimálisan 3, optimálisan pedig 5 év, különös tekintettel arra, hogy a populációk érzékenyen reagálhatnak az egyes évek időjárására, valamint egyéb külső hatásokra, ezért pontosabb adatokhoz, becslésekhez és elemzésekhez több év tendenciáit együttesen szükséges ismerni, illetve értékelni.

A monitorozás és populációbecslés tekintetében javasolt az alábbi módszerek (illetve ezek kombinációjának) alkalmazása:

1. Transzekt mentén történő egyedszámlálás, amely történhet a mintavételi helyszín teljes végigjárásával vagy pedig az adott élőhely méretétől függően kijelölt, a faj számára legoptimálisabb növényzetű gyepeket célzó útvonalon. Az ilyen módszerrel történő felmérés esetén indokolt rögzíteni a lepkék előfordulási adatainak GPS-koordinátáit, továbbá a mintavételi ösvény kezdő- és végpontjának (vagy akár a gyalogosan megtett út valamennyi pontjának) koordinátáit.
2. A monitorozás történhet standard jelölés-visszafogás alkalmazásával. Megfelelő élőhely, továbbá optimális időjárási körülmények esetén ez a módszer eredményezi a legpontosabb adatokat, különösen akkor, ha a mintavételek a teljes rajzási időszakot lefedik.
3. Lárva számlálásával az élőhelyen előre kijelölt mintavételi kvadrátokban.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

A faj kutatottsága a Nyírábrányi Kis-mogyorós HUHN20027 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen egyelőre közepes mértékű, ezért indokolt a célzott felmérések folytatása. A díszes tarkalepke monitorozásának javasolt időintervalluma minimálisan 3, optimálisan pedig 5 év, különös tekintettel arra, hogy a populációk érzékenyen reagálhatnak az egyes évek időjárására, valamint egyéb külső hatásokra, ezért pontosabb adatokhoz, becslésekhez és elemzésekhez több év tendenciáit együttesen szükséges ismerni, illetve értékelni.

A monitorozás és populációbecslés tekintetében javasolt az alábbi módszerek (illetve ezek kombinációjának) alkalmazása:

1. Hatékony megoldást jelent az érintett erdőtagokban vagy erdőrészekben kijelölt mintavételi ösvények (transztek) mentén történő egyedszámlálás. Az ilyen módszerrel történő felmérés esetén indokolt rögzíteni a lepkék előfordulási adatainak GPS-koordinátáit, továbbá a mintavételi ösvény kezdő- és végpontjának (vagy akár a gyalogosan megtett út

valamennyi pontjának) koordinátáit.

2. A monitorozás történhet standard jelölés-visszafogás alkalmazásával. Megfelelő élőhely, továbbá optimális időjárási körülmények esetén ez a módszer eredményezi a legpontosabb adatokat, különösen akkor, ha a mintavételek a teljes rajzási időszakot lefedik.

3. A lárvaészkek számlálása ugyancsak kiváló eredményt nyújthat, különösen akkor, ha a rajzás időszakában jelölés-visszafogással történő adatrögzítésre is sor került. Fontos, hogy a vizsgálatokat gyakorlott szakember végezze, mert a lepkefaj hernyójának fészkei terepen esetenként összetéveszthetők lehetnek más rovarfajok szövedékeivel.

4. A felmérés történhet petecsomók keresésével és számlálásával a fiatalabb magyar kőris, illetve magas kőris fák leveleinek vizsgálata útján. E módszernek számos előnye van, hiszen a petecsomók keresése:

(a) csaknem bármely napszakban és időjárási körülményektől függetlenül végezhető;

(b) pontosabb képet nyújthat a populációméretéről (különösen más mintavételi eljárásokkal kombinálva), mint önmagában csak a lepkék észlelésén alapuló megfigyelés;

(c) hatékonyan végezhető, mivel a nőtény lepkék csak fiatalabb kőrisek viszonylag alacsonyan (1 – 6 méter magasságban) elhelyezkedő leveleire petéznek, ezért a vékonyabb törzsek lehajtásával egyszerre vizsgálható az összes levél fonákja.

5. Célravezető eljárást jelent az áttelelt hernyók számlálása avarszinten lehatárolt, 1 m²-es kvadrátokban (az élőhely több pontján megismételve). E módszer alkalmazása esetén a valós értékekhez minél jobban közelítő becslés érdekében javasolt hektáronként legalább 15-20 mintavételi egység kijelölése.

6. Kiegészítő jelleggel célszerű vizsgálni a nőtény lepkék, illetve az általuk lerakott peték termékenységét. Az állatok második lárvastádiumukig laboratóriumi körülmények között tarthatók, majd a hernyófészkek még az átnyaralás (aestiválás) időszaka előtt visszahelyezhetők az eredeti kőrisfákra (nem érdemes fogságban nyaraltatni, illetve teleltetni a lárvákat, mert ilyen esetekben ez elhullás mértéke a természetben tapasztaltakhoz képest aránytalanul magasabb).

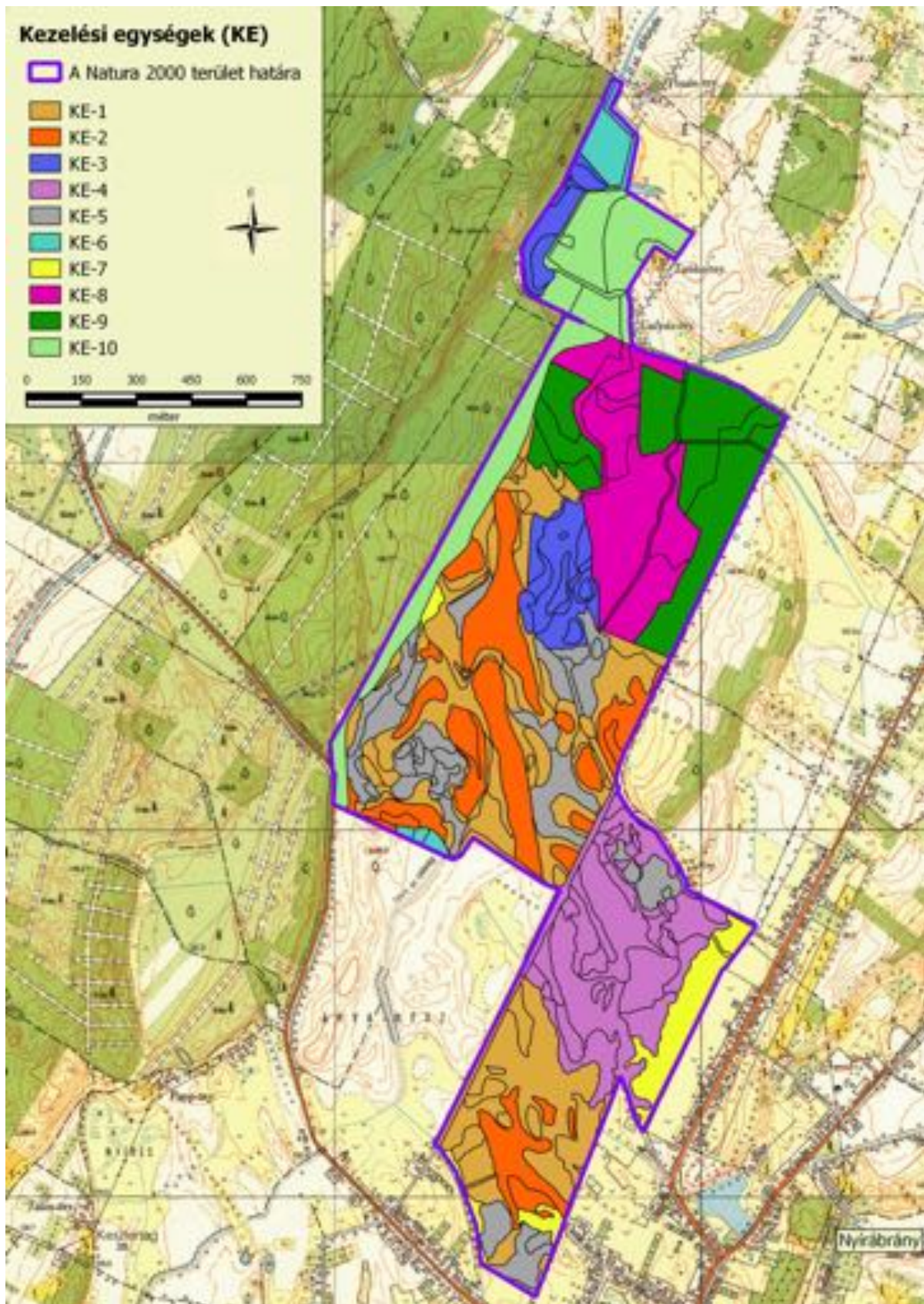
7. Ugyancsak kiegészítő eljárásként alkalmazható a parazitáltság meghatározása az áttelelés után begyűjtött lárvák felnevelése útján. Ilyen esetben egy-egy kvadrátból legfeljebb 10-10 lárva begyűjtése indokolt. A bábból kikelt darazsakat a pontos meghatározás érdekében szakemberhez kell eljuttatni, az ép és egészséges lepkéket pedig eredeti élőhelyükön el lehet engedni [a díszes tarkalepke lárvainak jellemzően három parazitája van: *Cotesia acuminata* (Hymenoptera: Braconidae); *Cotesia melitaearum* (Hymenoptera: Braconidae); *Erycia fatua* (Diptera: Tachinidae)].

Hosszúfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*):

A terület jelölő státusra javasolt csigafajainak esetében, mivel élőhelyük viszonylag konzervatív és annak változása jól nyomon követhető, az NBmR protokoll szerint 5 évente, az élőhelytérképezéssel lehetőleg azonos ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Nyírábrányi Kis-Mogyorós (HUHN20027) különleges természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület nagyrészt (155,62 ha) az országos jelentőségű Hajdúsági Tájvédelmi Körzet része, mely területrésze a 4130/2007. (XII.27.) számú KvVM rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat.

Ezen túl a terület országos ökológiai hálózat magterület és pufferterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület nagyobb része (65%) a Magyar Állam tulajdonában és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában van, míg kisebb része (28%) a FEFAG vagyongazdálkodásában (erdőterületek). További 4,2% található még állami tulajdonban, egyéb kezelésben. A terület 2,8%-a van a Liget Természetvédelmi Közalapítvány tulajdonában.

A rét és legelő művelési ágú területek kis részén kaszálnak, nagyobb részükön szarvasmarhát legeltetnek. A nedvesebb réti területek egy részén ma művelésre alkalmatlan mocsár-láp, illetve rekettyés, társulások alakultak ki az elmúlt évtizedekben. A nem védett területeken kis mértékben tapasztalható a rét művelési ágú területek beszántása. A tervezési terület egy része szántó, amelyeknek nagy részén egyéves kultúrákat, illetve kisebb részben lucernát termesztnek. A szántóként nyilvántartott területek egy részén nemesnyár-telepítés történt.

A terület erdőállománya 21 részletben 51,1 hektáron helyezkedik el és az erdőrészletek állami tulajdonban vannak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Nyírábrányi Kis-Mogyorós különleges természetmegőrzési terület Nyírábrány közigazgatási területét érintve 5 fizikai blokkban található. Az érintett fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 70 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	Teljes terület (ha)	Támogatható terület (ha)	KAT
L1V1J-6-11	4,92	4,68	0
L1W7J-E-11*	14,75	5,88	0
LDV1E-F-11*	151,31	0,00	0
LFJEE-L-11	52,19	48,26	0
L3N1J-2-11*	78,02	59,22	0

* Az adott MEPAR-blokknak nem a teljes területe fed át a Natura 2000 terület területével.

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Szakembereink álláspontja szerint a terület hosszú távú fenntartásához elegendők a horizontális célprogramokban elérhető kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Erdőterületekre igényelhető támogatások az alábbi jogszabályokban található:

32/2008 (III. 27.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti potenciál helyreállítására nyújtandó támogatások részletes feltételeiről.

139/2009 (X.22.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről.

124/2009 (X.22.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről.

25/2012 (III. 20.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból a fiatal erdők állományneveléséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről.

Az erdőket érintően a fenti támogatások változatos, természetvédelmi szempontból releváns beavatkozásokat segíthetnek elő (idegenhonos állományok fafajcserés szerkezetátalakítása, idegenhonos fajok visszaszorítása, kézimunkaigényes ápolás), azonban az elérhető támogatások köre az erdőgazdálkodói szektorok (állami, önkormányzati, magán) számára nem egyforma. A tervezési területen belül különösen nagy arányt képviselő állami erdők esetében például a fenti körből csupán az idegenhonos állományok fafajcserés szerkezetátalakítására szolgáló lehetőségek elérhetőek.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

A Nyírábrányi Kis-Mogyorós fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Nyírábrányi Kis-Mogyorós Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A gyepeként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a vízelvezetés, a feltörés, trágyakiszórás, szálas takarmány tárolásának tilalma, és az inváziós fajoktól való mentesítési kötelezettséget szolgáló eszközök.
- a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásai jelenleg kötelező érvénnyel, 5-10% között határozzák meg a kaszálással hasznosított gyepes esetében a kaszálatlanul hagyandó terület nagyságát. Javasolható a jelenlegi szabályozás módosításával a kaszálatlanul hagyott

terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározása.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Nyírábrányi Kis-Mogyorós Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- Natura 2000 területeken becserjésedett gyepeken a füves élőhely visszaállítását ösztönző eszközök.
- A gyepeként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a cserjésedés, fásodás meghatározott (de az egyes területekre differenciált mértékű) visszaszorítását szolgáló eszközök.
- Gépbeszerzés támogatása speciális kezelést igénylő, időszakosan vizes élőhelyek kaszálásához, szárzúzásához Natura 2000 területen.
- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi természetvédelmi szempontokat elősegítő támogatási rendszer elsősorban a magánerdőgazdálkodók számára elérhető. Az állami tulajdonú erdőkben igen csekély lehetőség nyílik arra, hogy a Natura 2000 elvárásokkal összhangban levő természetvédelmi célok érvényesüljenek. Szükséges lenne ezért olyan támogatási formákat és konstrukciókat kidolgozni és alkalmazni, amelyek állami erdőkben is lehetővé tesznek bizonyos – erdőgazdálkodási, továbbá nem is okvetlenül az erdőgazdálkodás szűken vett körén belül értelmezhető, de erdőterületen történő – beavatkozásokat. A leginkább támogatásra, ösztönzésre szoruló témák a terület vonatkozásában meglátásunk szerint a következők:

- Inváziós fajok visszaszorítása, nem csupán az erdőállományokban, de nyiladékok, erdei utak, egyéb vonalas létesítmények mentén is.
- Tisztások meghatározott mértékig fátlan állapotban való tartása, fenntartó kezelése.
- Holtfa, idős, böhöncös, ritka fajhoz tartozó faegyedek megőrzése.
- A jelölő erdei élőhelyek térbeli kontextusának figyelembe vétele a releváns (pl. szerkezetátalakítást szolgáló) támogatások elbírálásánál (összeköttetés javítása, elszigeteltség, kedvezőtlen élőhelyi szomszédság).

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott

megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

- egyeztető fórum megszervezése és lebonyolítása
- önkormányzati közzététel
- a fenntartási terv internetes felületen való megjelenítése
- érintettek levélben vagy e-mailben való megkeresése

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

- Natura 2000 területtel érintett gazdálkodók
- Natura 2000 területtel érintett földhasználók, hasznosítók és kezelők
- érintett földrészletek tulajdonosai
- földbérletiek
- területi államigazgatási szervek
- települési önkormányzatok
- társadalmi szervezetek
- helyi lakosság

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása:

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.05.03-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.04.26-án 08:30 órai kezdettel, a Nyírábrányi Művelődési Házban (4264 Nyírábrány, Ábrányi Kornél tér 5.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető: <http://www.e-misszio.hu/n2>

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.05.03-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.04.26-án 08:30 órai kezdettel, a Nyírábrányi Művelődési Házban (4264 Nyírábrány, Ábrányi Kornél tér 5.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető: <http://www.e-misszio.hu/n2>